

Czesław Miłosz

Café Greco

A huszadik század nyolcvanas éveiben, a római via Condotti
Café Grecojában ültem Turowiczcsal,
És hozzávetőlegesen a következőket mondtam:
- Sok mindent láttunk, sok mindent megismertünk,
Államok buktak el, országok süllyedtek semmibe,
Körbekerítették emberi gondolatok Kimérai,
Emberek pusztultak, avagy fogságba estek.
Róma fecskéi hajnalban keltenek engem,
És megérezem akkor az elszakadás
Könnyű voltát. Ki vagyok, ki voltam,
Már nem oly' fontos. Azért, mert mások
Nemes lelkű hatalmasságok, emelnek,
Midőn róluk gondolkodom. A létezés hierarchiájáról.
Ők, kik saját hitüknek adtak igazolást,
Kiknek kitörölték, és földbe taposták nevét,
Továbbra is meglátogatnak. Tőlük van a művek,
Ábrándozások, tervek – mondanám, esztétikus – mértéke.

Mivel sarcolja meg magát az irodalom,
Ha nem dicsérő énekkel, himnuszokkal,
Akárcsak akaratlanul is? Őszintén csodállak,
Mert többet tettél mint a zsenik, a finomak,
Itt szomszédoló egykori pajtásaim.
Nem értettem, miért marta őket az erény hiánya,
A lelkiismeret, most már megértettem.
Idővel, avagy a huszadik század elmúltával
Szépül az okosság ajándéka, és az egyszerű jóság.
Mindkettőnk által egykor olvasott Maritain miatt
Lehattunk volna büszkék. De számomra: csoda,
Hogy áll Róma városa, hogy ismét találkozunk,
Hogy itt vagyunk még egy pillanatig, én, és a fecskék is.

*

Ajándék

(Dar)

Szerencsés napunk van.
A köd hamar eloszlott, én a kertben dolgoztam.
A kolibrik a jerikói lonc virágai előtt röpdöstek.
Nem volt dolog, amit birtokolni vágytam.
Nem ismertem senkit, akit irigylettem volna.
Ami rossz volt, elfeledtem.
Nem szégyenlettem azon gondolkodni, ki voltam, ki vagyok.
Testemben nem éreztem fájdalmat.
Felegyenesedve kék tengert és vitorlákat láttam.

*

Campo di Fiori

Rómában a Campo di Fiorin
Kosarak tele olajbogyóval és citrommal
Kövezetre lötytyintett bor
És virágmaradványok.
Kofák asztalaikra szórják
A tenger rózsaszín gyümölcsseit,
A hamvas őszibarackokra
Fekete szőlő fürtjei hajlanak.

Épp itt ezen a téren
Égették meg Giordano Brunot,
A hóhér hangos bábémszkodók közepette
Lobbantotta lángra a máglya tüzét.
S alig hunytak ki a lángok
Ismét tele lettek a tavernák,
Olajbogyóval és citrommal teli kosarakat
Emeltek fejükre a kofák.

Egy kellemes tavaszi estén
Varsóban a körhintánál
Pattogó ritmusú zene mellett
Emlékeimbe ötlött Campo di Fiori,
A gettó fala mögötti sortüzeket
Elnyomta a pattogó zene hangja,
És a gomolygó pára
A derűs ég magasába szállt.

Néha a szél az égő házak felől
Fekete pernyét hozott,
S a körhintán ülők el-elkapdosták
A szálló pelyheket.
Az égő házak felől érkező szél
Meglíbbentette a lányok szoknyáját,
Vidám tömeg nevetgélt
Ezen a gyönyörű varsói vasárnapon.

A tanulságot tán valaki kiolvassa,
Hogy a varsói nép, akár a római
Kereskedik, szórakozik, szeret
A kínok máglyarakásait megkerülve.
Más pedig kiolvassa a tanulságot
A dolgok megkerüléséről,
A feledésről, arról ami nő,
Még mielőtt a tűz ellobban.

Én akkor mégis a haldoklók
Magányosságára gondoltam.
Arra, hogy midőn Giordano

A magas máglyára lépett,
Az emberi kifejezések közt nem lelt
Egyetlen egy szóra sem,
Amellyel elbúcsúzhatott volna
Azoktól az emberektől, akik maradnak.

Máris szaladtak kiinni boraikat,
Fehér tengeri csillagot árulni,
Olajbogyóval, citrommal teli kosarakat
Cipeltek vidám fecsegés közt
És oly messze volt már tőlük,
Évszázadokra messze,
Pár pillanatig még vártak
Ahogy elhamvadt a lángokban.

És a haldokló magányosok,
A világ által máris elfeledettek,
Számunkra nyelvük idegenné lett,
Akár egy távoli bolygó nyelve.
És minden legendává válik
Amikor sok év után
Az új Campo di Fiorin
Lázadás szítja fel a költő szavát.

Varsó, 1943.